

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

του Δημήτρη ΧΑΣΑΠΗ

Την Παρασκευή εκκίνησε με πανηγυρικούς λόγους από την κυβέρνηση, με διατύπωση όρων από το ΠΑΣΟΚ, με προβολή θέσεων από τον Συνασπισμό και με αποχή καταγγελίας από το ΚΚΕ, ο πολυδιαφημισμένος «εθνικός διάλογος για την παιδεία» ο οποίος, όπως έχει πολλές φορές διακηρυχθεί από τον πρωθυπουργό, αποτελεί την «πεμπτούσια της πολιτικής» του κόμματος του. Σύμφωνα μάλιστα με παλιότερες δηλώσεις της Υπουργού Παιδείας, θα πρόκειται για έναν «ουσιαστικό δημόσιο διάλογο με όλους», στον οποίο «θα ληφθούν αποφάσεις για τα θέματα που αφορούν σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες». Ποια είναι λοιπόν αυτά τα θέματα και ποιες αποφάσεις επιδιώκεται να ληφθούν, για τις οποίες απαιτείται μια προεργασία με τη σφραγίδα του «εθνικού» και με κυρίαρχα τα τελετουργικά παρά τα πολιτικά χαρακτηριστικά της, όπως αυτή που εκκίνησε με την προχθεσινή συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας; Στην ανακοινωθείσα ημερήσια διάταξη των εργασιών του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας, παρά τα διάφορα, φαινομενικά άσχετα μεταξύ τους και διαφορετικής βαρύτητας ζητήματα, κυριαρχεί ένα και μόνο θέμα: η πανεπιστημιακή εκπαίδευση και σύμφωνα με όλα τα δεδομένα το ζητούμενο για τις ηγεσίες της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ είναι ένα και μόνο: η μετατροπή της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης από κοινωνικό αγαθό σε εμπόρευμα και η δημιουργία μιας «αγοράς εκπαιδευτικών υπηρεσιών», η οποία θα επεκτείνει το πεδίο άσκησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, και βέβαια τις δυνατότητες κερδοφορίας, της περιώνυμης ιδιωτικής «πρωτοβουλίας». Σύμφωνα με την κυρίαρχη νεο-φιλελεύθερη πολιτική λογική, τα πάντα είναι ή πρέπει να γίνουν εμπορεύματα, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης. Για να γίνει, όμως, η εκπαίδευση εμπόρευμα απαιτείται μια αγορά στην οποία θα πωλείται και θα αγοράζεται με τη μορφή υπηρεσιών. Τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες θα παρέχουν οι εκπαιδευτικές επιχειρήσεις, και θα αγοράζουν οι πελάτες, σύμφωνα με τις αξίες και τις πρακτικές της αγοράς καταβάλλοντας το αντίστοιχο τίμημα. Ο δημόσιος ή ο ιδιωτικός χαρακτήρας των εκπαιδευτικών επιχειρήσεων και των πελατών δεν έχει ιδιαίτερη σημασία, αφού αυτό που προέχει είναι η αγορά και η λειτουργία της. Στις αξίες της αγοράς περιλαμβάνεται η ποιότητα και η τιμή των υπηρεσιών και στις πρακτικές της αγοράς κυριαρχεί η διαφήμιση. Υπό αυτούς τους όρους καλούνται να λειτουργήσουν στο

πλαίσιο της αγοράς τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και αυτούς τους όρους με διάφορες διατυπώσεις επαναλαμβάνουν τα τελευταία χρόνια οι θεασώτες του εκπαιδευτικού νέο-φιλελευθερισμού. Για να δημιουργηθεί, όμως, και να λειτουργήσει αποδοτικά, δηλαδή κερδοφόρα για τις επιχειρήσεις του είδους, μια αγορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών και να μετατραπεί η εκπαίδευση από κοινωνικό αγαθό σε εμπόρευμα απαιτείται αφενός ένα ενιαίο σύστημα τυποποίησης των προσφερομένων υπηρεσιών με τη μορφή κύκλων και προγραμμάτων σπουδών, διδακτικών μονάδων και των άλλων σχετικών και αφετέρου ένα κοινό ρυθμιστικό πλαίσιο προώθησης και πώλησης των εκπαιδευτικών προϊόντων με κανόνες πιστοποίησης τίτλων σπουδών, αμοιβαίας αναγνώρισης διπλωμάτων και τα συναφή. Αυτόν ακριβώς το στόχο υλοποιεί ένα «σύστημα αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας» της ανώτατης εκπαίδευσης, το οποίο αποτελεί το πρώτο και ουσιαστικά μοναδικό θέμα της ημερήσιας διάταξης του «διαλόγου για την παιδεία». Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση προτάσσεται επειδή στην παρούσα συγκυρία αποτελεί προνομιακό χώρο εφαρμογής του εκπαιδευτικού νέο-φιλελευθερισμού επιτρέποντας στο πολιτικό αυτό σχέδιο να έχει έναν υπερεθνικό, Ευρωπαϊκό σε πρώτη φάση, χαρακτήρα και να εμφανίζεται ως μια νομοτελειακού τύπου αναγκαιότητα. Στις νεοφιλελεύθερες επιλογές για τη μετάλλαξη της εκπαίδευσης σε εμπόρευμα και τη δημιουργία εκπαιδευτικής αγοράς συμπίπτουν οι ηγεσίες της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, οι κυβερνήσεις του οποίου είχαν επεξεργαστεί και με συνέπεια είχαν αρχίσει να υλοποιούν το αντίστοιχο πολιτικό σχέδιο. Η σύμπτωση αυτή πιστοποιήθηκε στην πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή για την παιδεία, γεγονός που άναψε και το πράσινο φως για την έναρξη του «εθνικού διαλόγου», μέσα από τον οποίο επιδιώκεται η τελετουργική επικύρωση και η δημόσια επίδειξη αυτή της ομοφωνίας με στόχο την κοινωνική αποδοχή της ως «εθνική» ανάγκη. Μια κοινωνική αποδοχή που δεν θα είναι εύκολη, χωρίς αντιστάσεις και χωρίς απώλειες για τα δύο μεγάλα κόμματα, αφού η εκπαίδευση στην ελληνική κοινωνία, και ιδιαίτερα η ανώτατη, είναι ιστορικά συσχετισμένη με προτάγματα του δημοκρατικού φιλελευθερισμού και της κοινωνικής ισότητας, αλλά και με στοιχεία του πολιτικού διαφωτισμού για τον κοινωνικό ρόλο της γνώσης και της μάθησης. Είναι ακριβώς αυτό το στοιχείο, που μπορούν να αξιοποιήσουν στην παρούσα φάση οι δυνάμεις της ριζοσπαστικής αριστεράς υπέρ του δικού τους οράματος και προγράμματος για την κοινωνία και το μέλλον της και η αξιοποίηση αυτή είναι ασύμβατη με κάθε λογική αποχής από αυτόν και όποιον άλλο διάλογο.